

Крамаренко В. О.

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка*

Науковий керівник – к.п.н., доц. Зімакова Л.В.

ВИКОРИСТАННЯ ПЛАСТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Висвітлено актуальність формування креативності дітей дошкільного віку на сучасному етапі розвитку суспільства. Закцентовано увагу на наукових дослідженнях зі впливу продуктивної діяльності на формування креативності у дітей завдяки використанню ігрових дидактичних матеріалів у цьому напрямі. Схарактеризовано сучасний пластичний матеріал, визначено його психолого-педагогічний потенціал.

Ключові слова: *дитяча діяльність, креативність, пластичний матеріал, творча діяльність, мистецько-ігровий матеріал, сензитивний розвиток.*

Постановка проблеми дослідження. Актуальність проблеми формування креативності дітей, починаючи з дошкільного віку, зумовлена тим, що сучасний світ ставить перед кожним нові завдання в усіх сферах суспільного, професійного, особистого життя, примушує відмовлятися від звичних схем мислення та підходів для вирішення різноманітних проблем. На нашу думку, формування здібностей до творчої діяльності, імпровізації, нестандартного мислення, сміливості, рішучості починаючи з раннього дитинства, найбільш ефективно впливає на подальше доросле життя та його якісні показники.

Пошук новаторських педагогічних методик набуває державного значення. Основними засадами оновленого Базового компонента дошкільної освіти України проголошено визнання самоцінності дошкільного дитинства, його особливої ролі в розвитку особистості, збереження дитячої субкультури, створення сприятливих умов для формування особистісної зрілості дитини, її базових якостей: пріоритет повноцінного проживання дитиною сьогодення у порівнянні з підготовкою до майбутнього етапу життя, повага до дитячого «Я», врахування індивідуального особистого досвіду дошкільника, компетентнісний підхід до розвитку дитини, збалансованість між «можу» (знань, умінь, навичок) і «хочу» (бажань, інтересів, намірів). Отже, набуття різних видів компетенцій дитиною дошкільного віку відбувається в різних видах дитячої діяльності. На характер перебігу дитячої діяльності її зміст та якість впливають різноманітні засоби. Зокрема, сучасний вітчизняний ринок пропонує велику кількість матеріалів для креативного розвитку.

Мета дослідження. Обґрунтувати актуальність використання пластичного матеріалу в процесі формування креативності дітей дошкільного віку в сучасних освітніх умовах.

Аналіз джерел. Концептуальні аспекти формування сучасних підходів до освітньої діяльності розкрито в наукових працях Б. Ананьєва, В. Дружиніна, Н. Гавриш, Н. Кузьміної, В. Рибалки, М. Селінджера. Аналіз останніх досліджень свідчить, що вплив продуктивної діяльності через залучення різноманітних ігрових матеріалів у процес формування особистості дитини дошкільного віку, зокрема її креативності, активно розробляються психологами та педагогами: А. Богуш, Н. Гавриш, Р. Павелків, О. Пометун, Т. Поніманською, О. Цигипало та багатьма іншими.

Основний виклад матеріалу. У багатьох педагогічних теоріях пропонується формування креативності (від лат. *create*, – творити) дітей дошкільного віку за допомогою творчих завдань із різноманітних матеріалів. Відповідно до методики М. Монтесорі, важливим є створення функціонального простору, що містить стимули для розвитку і навчання дітей: дидактичні матеріали для поліпшення моторики, сенсорики та інтелекту [5]. Методи формування прийомів творчої уяви дітей дошкільного віку за допомогою ігор-занять запропонував Г. Альтшуллер через стабілізацію емоційної сфери за допомогою розв'язань винахідницьких завдань, що здатні ефективно формувати у дошкільника творче, нестандартне, діалектичне, системне мислення та кмітливість [1]. За В. Моляко, задатки, схильності дитини, що проявляються в підвищеній чутливості, певній вибірковості, динаміці психічних процесів, їх спрямуванні, коли відбувається домінування пізнавальних функцій; допитливість, прагнення до створення нового; схильність до постійних порівнянь, емоційне забарвлення процесів пізнання, наполегливість, цілеспрямованість, рішучість, працьовитість, систематичність у роботі, сміливість прийняття рішень формує креативність – вміння комбінувати, знаходити аналогії, реконструювати; схильність до зміни варіантів із залученням інтуїтивізму – складають структуру творчого потенціалу дитини дошкільного віку [3, с.7]. Психофізіологічні особливості дитини позначаються на її креативних здібностях, а базові якості розвитку дошкільника досягаються завдяки виникненню емпарменту при застосуванні в ігровій формі сучасного мистецько-ігрового матеріалу, одним із лідерів якого є пластичний матеріал – помічник у формуванні креативності завдяки своєму унікальному дидактичному та розвивальному потенціалу в період сензитивного розвитку дитини.

Термін «сензитивний період» належить психологу Л. Виготському. Сензитивний період розвитку, за Л. Виготським, означає, що у час дошкільного дитинства (1.5 – 5.5 років) надбання певних навичок та вмінь має великий вплив на подальший розвиток

дитини. В інші періоди життя ті ж самі вправи можуть виявитися нейтральними або навіть надати зворотний вплив на формування особистості [2]. Сензитивні періоди також називаються «вікнами». Якщо у дошкільному віці не відбувся повноцінний сензитивний розвиток, то «вікна» поступово зачиняються, і у певний період людині практично неможливо опанувати тим чи іншим умінням.

Пластичний матеріал, який використовується для формування креативності дітей дошкільного віку в сензитивний період, сприяє розвитку дрібної моторики рук та стимулює розвиток мовного центру, формує зорово-моторну координацію, спритність, точність рухів, надає допомогу в розвитку кисті та пальців рук і, найважливіше, сприяє психологічному прориву в імпровізаційній діяльності. Дитина, що займається ігровою діяльністю з залученням пластичного матеріалу, відчуває себе творцем образу героя, предмету чи цілого казкового світу тобто формує унікальну, персональну творчу свідомість.

На сучасному етапі, прийнятним та безпечним пластичним матеріалом для дитячої творчості можна назвати: пластилін (восковий, звичайний, кульковий), глину (природна, полімерна), солоне тісто, пасти для моделювання, пісок (природний та кінетичний), маси для ліплення, фоаміран (від англ. *Foam* – піна), крупи та ін. Звертаємо увагу, що різновиди пластичного матеріалу для продуктивної творчості дітей та дорослих з великою швидкістю поповнюються новими, більш яскравими, легкими у користуванні, сучасними та цікавими розробками. Окремої згадки заслуговує такий популярний у дітей пластичний матеріал, як слайм, що є продуктом хімічної промисловості та містить у своєму складі полісахарид. Слайм має багато різновидів: глянцева, хрустка, пінна, бусинкова, прозора, масляна, глиноподібна, бархатна та ін. Дорослим необхідно пам'ятати, що слайм та інші іграшки на його основі містять у 4 рази більше бору, ніж дозволено нормами Європейського союзу. Провівши дослідження, споживча група *EcoWaste Coalition* виявила, що 8 з 11-ти популярних у ЄС, зокрема у Фінляндії, Німеччині, Угорщині та Люксембурзі, слаймів порушують правила ЄС через вміст у них цього хімічного компонента [6]. Але, не зважаючи на це, завдяки привабливому зовнішньому вигляду і особливо м'якій текстурі, «жуйка для рук», як ще називають слайм, стала однією з найбільш популярних іграшок серед дітей та тільки за минулий рік значно зросла в популярності.

Великого значення у процесі формування креативності за допомогою пластичного матеріалу, незалежно від його особливостей та видів, набуло накопичення досвіду продуктивної діяльності. Відповідно до теорії О. Леонтьєва, діяльність збуджується мотивом, що задає її предметність і спрямованість, здійснюється через дії, які мають специфічний зміст і реалізуються в конкретних

операціях. Відповідно опис ігрової діяльності передбачає визначення її мотиву (предмета), змістовну характеристику ігрових дій і операцій [4]. Тому, накопичення досвіду роботи дитини з пластичним матеріалом різноманітної форми, кольору та фактури, сприяє розвитку зорових, слухових і тактильних відчуттів. При цьому відбувається підвищення сенсорної чутливості, тобто розвивається тонке сприйняття форми, фактури, кольору, ваги та пластики; відбувається розвиток уяви, просторового мислення, дрібної моторики та загальних здібностей ручної праці, синхронізується розвиток двох півкуль мозку, оскільки працюють ліва та права рука, відбувається формування навичок поетапного планування роботи, передбачення результатів та розуміння можливостей вносити корективи у початковий задум, тобто (за В. Моляко), відбувається формування креативності – вміння комбінувати, знаходити аналогії, реконструювати; схильність до зміни варіантів із залученням інтуїтивізму. Ще однією з переваг пластичного матеріалу є здатність відмінно знімати стрес, тобто його терапевтичний ефект.

Наголошуємо на тому, що при практичному застосуванні пластичного матеріалу дитиною, поряд повинен бути дорослий, який вміло та доступно пояснить особливості роботи з ним. Адже хімічний склад та фізичні особливості кожного виду пластичного матеріалу суттєво відрізняються один від одного. Наприклад, пластилін має свої особливості: з нього не можна створити форму та зреалізувати ідею, що створюється за допомогою природної глини або кінетичного піску та солоного тіста. На нашу думку, найбільш сприятливий для формування креативності дитини дошкільного віку пластичний матеріал надає ефективну допомогу в збагаченні словникового запасу, математичних уявлень, естетичного розвитку, пізнання навколишнього світу «кінчиками пальців», розвитку чуттєвої перцепції завдяки спільним творчим пошукам та знахідкам дітей та дорослих.

Висновки. Формування креативності дитини завдяки використанню мистецько-ігрового матеріалу у вигляді пластичного матеріалу сприяє становленню і розвитку найважливіших психічних функцій і особистісних якостей, таких як свобода, творча уява, цілеспрямованість, самостійність, почуття власної компетентності та, головне – креативності. Подальші свої розвідки ми спрямуємо на пошук та характеристику інших видів мистецько-ігрового матеріалу, визначення їх психолого-педагогічного потенціалу в формуванні креативності дітей дошкільного віку.

Список використаної літератури

1. Альтшуллер Г.С. *Найти идею. Введение в теорию изобретательских задач.* Новосибирск, 1986.
2. Выготский Л.С. *Мышление и речь // Собр.соч.в 6-ти т. Т.2.– М.,1982.*

3. *Психологічне дослідження творчого потенціалу особистості: монографія / авт. кол., наук. керівник В.О. Моляко. – К.: Педагогічна думка, 2008. 208 с.*
4. *Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.: Политиздат, 1977.*
5. *Монтесорри М. Метод научной педагогики, применяемый к детскому воспитанию в Домах ребенка. – М., 1993.*
6. *Slime toys contain toxic chemical – environment group. Published September 23, 2019 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.mb.com.ph/2019/09/23/slime-toys-contain-toxic-chemical-environment-group/> (дата звернення 24.09.2019 р.) – Назва з екрана.*

УДК 373.2.016:796]:796.022

**Куценко О.В.,
Павленко О.І.**

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
Науковий керівник – д.п.н., проф. Гнізділова О.А.*

ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНОГО ФІЗКУЛЬТУРНОГО ОБЛАДНАННЯ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті наголошується на необхідності застосування нестандартного фізкультурного обладнання в закладах дошкільної освіти. Розкривається значення нестандартного обладнання у фізичному розвитку дітей дошкільного віку. З'ясовано особливості використання нестандартних снарядів для розвитку всіх видів рухів, що підвищують інтерес дітей до рухової діяльності.

***Ключові слова:** дитина дошкільного віку, нестандартне фізкультурне обладнання, рухова активність, фізичний розвиток.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Гармонійний різнобічний розвиток особистості дошкільника неможливий без забезпечення його повноцінного фізичного розвитку і міцного здоров'я. Збереження і зміцнення здоров'я є пріоритетним завданням освітньої роботи з дітьми дошкільного віку. У державних комплексних програмах фізичному вихованню дітей приділяється особлива увага. При цьому важливою вимогою є турбота про здоров'я дошкільника, тобто про його фізичне, духовне і соціальне благополуччя, психологічний комфорт, позитивне самопочуття. Завдання дорослих – створити для цього необхідні умови, мотивувати і спонукати малят до рухливих ігор і розваг, до турботи про здоров'я своє та близьких людей. Успішність реалізації цього завдання значною мірою залежить від вдалої організації фізкультурно-оздоровчої роботи і цікавого заохочення дітей, що